

Forældreinformation Ordblind – og hvad så!

Intro og indhold

I Horsens Kommune er det et mål, at alle elever skal blive så dygtige som de kan. Al undervisning tilrettelægges, gennemføres og målrettes det enkelte barn med afsæt i barnets faglige og personlige forudsætninger.

I Horsens Kommune er det et mål, at elever, som er i skriftsproglige vanskeligheder eller i risiko for at komme det, så hurtigt som muligt modtager målrettet og fokuseret undervisning, så de kan inkluderes i og får størst mulig udbytte af undervisningen. Dette er en fælles opgave for skole, hjem og kommune.

Med afsæt i en kommunal evalueringsplan evalueres elevernes læsning og skrivning gennem hele skoleforløbet. Både nationale test i læsning, staveprøver m.m. samt observationer og iagttagelser fra dagligdagen inddrages i evalueringen.

Hvis elevens læse- og skriveudvikling giver anledning til bekymring inddrages skolens læsevejleder, som kan undersøge udfordringerne nærmere og bidrage til tilrettelæggelse af en målrettet indsats. Kommunens læsekonsulent kan inddrages for sparring og rådgivning i forbindelse med dette arbejde, lige som skolerne har adgang til konkrete kommunale anbefalinger til arbejdet med ordblinde elever.

I denne folder kan du læse om:

- Hvad vil det sige at være ordblind – kendetegn og årsag?
- Hvad kan jeg forvente af skolen?
- Hvad forventer skolen af mig som forælder?
- Hvad kan jeg gøre for at støtte mit barn?
- Hvad kan mit barn selv gøre?
- Hjælpe midler (læse- og skriveteknologi, Nota) – muligheder og rettigheder
- Nyttige links

Folderen ligger digitalt så den kan læses med ørerne – http://www.tel.horsens.dk/Faglige_standarder

Hvad er ordblindhed?

Ordblindhed beskrives som markante vanskeligheder med at lære at læse og skrive. Vanskelighederne skyldes langsom og upræcis omsætning af bogstaver til lyde og omvendt. Ordblindhed kaldes også dysleksi. Ordblindhed er medfødt. Det er meget forskelligt, hvornår man finder ud af, at et barn er ordblind.

For uddybende definition se link: <http://www.emu.dk/modul/ordblindhed-1>

Kendetegnene for ordblindhed

De overordnede kendetegn for ordblindhed er vanskeligheder med læsning, stavning og skriftlig formulering. Ordblinde har vanskeligheder med at omsætte bogstaver til lyde og lyde til bogstaver. Vanskelighederne betyder, at ordblinde som regel bruger længere tid på at læse og skrive end ikke-ordblinde. Det er forskelligt, hvor svært den enkelte har det med at læse og skrive.

Ordblinde har specielt svært ved at læse og stave ord, som de ikke kender, eller som de ikke har læst eller stavet før. Som ordblind kan man også have problemer med læseforståelse, talesprog og ordforråd.

Flere ordblinde elever kan lære at læse forholdsvist flydende og på alderssvarende niveau, men det kræver hårdt arbejde, og læsehastigheden vil ofte være nedsat. Ordblinde elever har ofte vedvarende problemer med stavning.

Det kan meget tidligt i skoleforløbet undersøges, om en elev er i risiko for at udvikle ordblindhed, og der kan sætte ind med målrettede indsatser, som kan reducere vanskelighederne. Det kan dog tidligst konkluderes, om et barn er ordblind i slutningen af 3. klasse. Ordblindetesten må kun tages ved reel mistanke om ordblindhed, og derfor skal forskellige indsatser for at afhjælpe vanskelighederne være forsøgt inden, og der skal tages højde for, om eleven har andre udfordringer, der kan begrunde vanskelighederne med læsning og skrivning. Det kunne fx være elever, der generelt har brug for lang tid, eller som har svært ved at koncentrere sig og fastholde opmærksomhed. Hvis der ikke er taget højde for dette, kan der herske tvivl om resultatet af ordblindetesten.

Årsagen til ordblindhed?

Forskning peger på, at ordblindhed er forårsaget af nedsat aktivitet i en bestemt del af hjernen. Dette er dog ikke bekræftet, og der forskes derfor stadig i årsager til ordblindhed. Det vides til gengæld med sikkerhed, at årsagen hverken er nedsat syn eller lav intelligens. Det er meget sandsynligt, at ordblindhed kan være arveligt. Det ses ofte, at ordblinde har en forælder eller bedsteforælder, der også er ordblind.

Man kan ikke slippe af med sin ordblindhed, men vanskelighederne kan afhjælpes med træning, undervisning og brug af læse- og skriveteknologi.

Læseindsatsen går på to ben

Ordblinde elever har behov for særligt tilrettelagt undervisning, fx i form af perioder hvor undervisningen har systematisk fokus på arbejdet med koblingen mellem lyd og bogstav og bogstav og lyd. Særligt tilrettelagt undervisning kan også foregå i klassen, hvor særlige indsatsområder udvælges.

Derudover skal læse- og skriveteknologien inddrages og implementeres i den daglige undervisning, så eleven kan deltage i undervisningen på lige fod med sine kammerater.

Hvad kan jeg forvente af skolen

- Dit barns lærere ved, at dit barn er ordblind og ved, hvad det vil sige
- Dit barns lærere sørger for at fagets tekster ligger digitalt (der kan forekomme undtagelser i særlige og akut opståede situationer). Det er et mål, at dit barn selv lærer at gøre teksterne oplæsningsbare samt kan downloade fra NOTA
- Dit barns lærere kender IntoWords og kan støtte dit barn i at anvende det i alle fag
- Skolens læsevejleder eller anden fagperson kan, efter aftale med jer, fortælle i klassen, hvad det vil sige at være ordblind
- Skolens læsevejleder eller anden fagperson taler med dig og dit barn om, hvad det vil sige at være ordblind
- Skolen udarbejder en handleplan for dit barn, som du og dit barn inddrages i og kender. I handleplanen kan du læse om særlige forventninger, aftaler, hvad skolen gør, hvad dit barn kan gøre, og hvad du kan gøre

Handleplanen skal understøtte arbejdet med barnets selvstændige læseudvikling, inklusiv lyttelæsning, samt implementeringen af læse- og skriveteknologi i fagene/den daglige undervisning

- Dit barns lærere taler løbende med dit barn og følger op på handleplanen
- Dit barn tilbydes særligt tilrettelagt undervisning. Det kan i perioder være i form af holdundervisning eller supplerende undervisning, som så vidt muligt er koordineret med den daglige undervisning, og det kan være i den daglige klasseundervisningen i de enkelte fag, hvor særlige tiltag prioriteres
- Dit barn bliver introduceret til IntoWords (oplæsning, ordforslag, ordbog, skriveskabeloner, PDF-Reader). Opdatering og vedligehold finder sted løbende
- Dit barns telefon, hvis han eller hun har en, kan, efter aftale med skolen, inddrages i undervisningen, fx med tale til tekst, oplæsning eller Google Translate
- Du inviteres til en introduktion af IntoWords sammen med dit barn
- Dit barn må bruge sit oplæsningsprogram til nationale test i læsning
- Når dit barn skal til folkeskolens prøver, drøfter vi sammen (skole og hjem) hvilke dispensationer, der er hensigtsmæssige (typisk brug af IntoWords og ekstra tid)
- Når dit barn skal videre til en ungdomsuddannelse, taler vi (skole og hjem) sammen om, hvordan dit barn får så god og smidig en overgang som muligt

Folderen ligger digitalt så den kan læses med ørerne – http://www.tel.horsens.dk/Faglige_standarder

Hvad forventer skolen af dig/jer?

Vi forventer, at du henvender dig til skolen, hvis du har spørgsmål, føler usikkerhed, er i tvivl om noget, er undrende over noget m.m. Du kan kontakte dit barns lærere, skolens læsevejleder og skoleledelsen. Se desuden under afsnittet "Læsetræning", "Læsning og ferie" samt "Hvad kan man som forældre gøre, for at støtte, opmuntre og motivere"

Det er altid skolelederen, der i sidste ende har ansvaret for skolens virke, og derfor kan direkte kontakt til skoleledelsen være den gode vej.

Læsetræning

Det har stor betydning, at dit barn læsetræner dagligt, og meget gerne med støtte og opmærksomhed fra dig som forælder.

Læsetræningen har to formål med hver deres indsats:

1. At styrke dit barns afkodningsfærdigheder, så dit barn oplever at blive bedre til selv at læse. Den selvstændige læsetræning skal foregå i bøger, som ikke er sværere, end de kan læses med en rigtighedsprocent på ca. 96-98, dvs. at dit barn skal kunne læse bogen uden ret mange afbrydelser. Skolen kan hjælpe med at finde egnede bøger.

Typisk taler man om ca. 20 minutters selvstændig læsetræning dagligt. Det er en fin tommelfingerregel, men i perioder kan der være behov for lidt mindre og andre dage kan det give mening med mere.

Din rolle som forælder er at hjælpe med at skabe en god ramme omkring læsning, så det bliver så rart som muligt. Det er dit barn, der skal læse – din rolle er at lytte og støtte. Hvis dit barn går i stå, kan du opfordre barnet til prøve selv først. Hvis det ikke lykkes at læse ordet, foræres ordet, og barnet læser videre. Og husk: hvis dit barn stopper op alt for mange gange på hver side, er bogen for svær og er ikke egnet til selvstændig læsetræning.

Det kan være gavnligt, at dit barn læser den samme bog eller det samme tekststykke op til 4 gange, da det øger muligheden for en mere flydende læsning.

2. At styrke dit barns læsning generelt ved at læse alderssvarende tekst med ørerne, hvor formålet er læseforståelse, øge ordforråd, få spændende læseoplevelser m.m. I kan vælge at lytte til bøger sammen, fx lydbøger fra Horsens Bibliotek eller fra Nota, hvor I også kan hente mange gode bøger. Du kan også læse en bog højt for dit barn. Tal sammen om indholdet, nye ord, hvad I synes om bogen, hvad I tror, der skal ske m.m.

Hvis du har brug for inspiration til at finde læsestof til dit barn, kan du kontakte skolen.

Folderen ligger digitalt så den kan læses med ørerne – http://www.tel.horsens.dk/Faglige_standarder

Læsning i ferier?

Hvis I overhovedet kan få det til at hænge sammen, er det en rigtig god idé og en stor hjælp for dit barn, hvis I fortsætter læsetræningen i ferier. Det ses meget ofte, at ordblinde børns læseudvikling går væsentligt tilbage i ferier.

Lektier

Tal med skolen om, hvordan I skal forholde jer til lektier. Det kan være en god idé at lave konkrete aftaler om, hvad der forventes af lektielæsning.

Hvis dit barn har læselektier for i dansk, historie eller andre tekstfag, kan det være en god idé, at du læser teksten højt for dit barn, eller at dit barn lytter til teksten med ørerne, så der kan komme fokus på indhold og forståelse.

Der bør være rimelighed i lektiemængden, og det er forskelligt fra elev til elev, hvad der giver mening. De aftaler, der laves med skolen, kan fremgå af dit barns handleplan, så alle ved, hvad forventningen og aftalen er.

Skal jeg lave andre aktiviteter med mit barn?

Den vigtigste opgave er at støtte, opmuntre og deltage i den daglige læsetræning hjemme.

Træning med forældre, undervisning med lærere 😊

Der kan være perioder, hvor det vil være godt at supplere med andre øvelser og aktiviteter – det vil fremgå af dit barns handleplan efter aftale med skolen.

Hvad kan man som forældre gøre, for at støtte, opmuntre og motivere

- Ved at samarbejde med lærerne og barnet og udtrykke klare forventninger til barnets skoleforløb
- Ved at kende og støtte op om barnets handleplan
- Ved at følge op på de aftaler, der i fællesskab er lavet med skolen
- Ved at lade barnet vise, hvad det kan og har lært
- Ved at være en rollemodel, der også selv læser bøger. Det er knapt så vigtigt, hvad man læser, som at man læser
- Ved at fortælle barnet, hvad det ellers er god til

Opmærksomhedspunkter

- Det er hårdt arbejde og kræver mange gentagelser
- Ikke alle ordblinde er ens!
- Teknologien udvikler sig hele tiden – man bliver aldrig super-bruger!

Folderen ligger digitalt så den kan læses med ørerne – http://www.tel.horsens.dk/Faglige_standarder

Hvis du har lyst til at læse mere

Ordblindhed – en håndbog til forældre. Andreasen, K. & Jandorf, B. D. (2013). Special-pædagogisk Forlag.
Skal jeg fortælle dig om ordblindhed? Hultquist, A. M. (2015). Dansk Psykologisk Forlag.

Nota: <https://nota.dk/services/familie-og-p%C3%A5r%C3%B8rende>

Ordblinde/Dysleksiforeningen i Danmark: <https://www.ordblindeforeningen.dk/>

Hjælp til Ordblindhed: www.hto.nu

Hvad kan mit barn selv gøre

- Arbejde for at blive bedre til at læse og stave
- Samarbejde med lærerne og bede om at få feedback
- Læse selvstændigt i bøger, som passer til udviklingstrinnet
- Lytte til alderssvarende bøger, der passer til alderen
- Lære strategier til bedre læseforståelse og bede lærerne om hjælp
- Bruge kompenserende IT
- Samarbejde med lærerne, når der skal tages nye og bedre hensyn til det, som eleven har svært ved
- Acceptere ordblindheden og vide noget om, hvad ordblindhed er
- Acceptere og vide, at det er hårdt arbejde at være ordblind

Hjælpe midler

Hjælpe midler til ordblinde børn er meget vigtige for børnenes udvikling i forhold til at læse, stave og skrive. Det er nødvendigt, at den ordblinde bruger sine hjælpemidler dagligt og ikke kun en gang imellem og i enkelte fag. Det er et mål, at barnet bliver selvhjulpne og tager hjælpemidlerne til sig. Når man er ordblind, har man ret til kompenserende hjælpemidler. Det vil typisk være en computer med oplæsningsprogram og ordforslagsprogram samt mulighed for tale til tekst. Når man er ordblind, har man også ret til at have tekst digitalt, så de kan læses op med oplæsningsprogrammet.

Horsens Kommune har en skoleaftale med MV Nordic, som forhandler programmerne IntoWords og CD-ORD. I Horsens Kommune anvendes primært IntoWords, da dette program er det bedste til Google Docs, som er den arbejdsplatform, skolerne bruger i dagligdagen. Alle lærere og elever har adgang til IntoWords via deres horsens-skoler Google-mail.

Det er vigtigt, at den ordblinde bliver hjulpet i gang med hjælpemidlerne af en fagperson, der kender hjælpemidlerne og rettighederne, og som kan instruere og fastholde den ordblinde i at bruge dem.

Den ordblinde har som udgangspunkt ret til ekstra tid ved test og prøver i grundskolen og må som udgangspunkt også bruge de hjælpemidler, han/hun bruger i hverdagen. Ikke alle ordblinde er ens, hvorfor der kan være forskellige vurderinger af deres behov. Skolens leder har ansvaret for en samlet vurdering af den enkelte elevs behov. Vurderingen foregår i samarbejde med elev og forældre.

Folderen ligger digitalt så den kan læses med ørerne – http://www.tel.horsens.dk/Faglige_standarder

Hvad er Nota? Læs meget mere om Nota på: <https://nota.dk/services>

Nota er et bibliotek og videnscenter, der tilbyder lydbøger og e-bøger til bl.a. ordblinde. På Nota findes både skønlitteratur, faglitteratur og digitale tegneserier. Til brug i grundskolen findes en del indscannede fagbøger i PDF-format.

Det er skolen, der med din/jeres samtykke indmelder barnet til Nota. Når Nota har oprettet dit barn som medlem, modtager barnet en midlertidig adgangskode til Notas digitale bibliotek. Adgangskoden bliver sendt til den mailadresse, der er oplyst på indmeldelsesblanketten.

Du kan også som forælder blive medlem, så du kan støtte dit barn bedst muligt.

Det er gratis både at blive medlem af Nota og at bruge bibliotekets bøger og andre tilbud.

Dit barns medlemskab gælder hele livet.

Nota giver alle medlemmer mellem 8 og 13 år gratis adgang til læse-appen Maneno. Maneno-appen hjælper dit barn med de svære ord. Appen deler ordene op og læser enkelte ord eller hele sider op. På den måde bliver det nemmere for dit barn at læse selv.

I finder bøger på Nota via www.nota.dk

Dit barn skal logge ind med brugernummer og adgangskode eller UNI-login. Dit barn kan downloade eller afspille Notas lydbøger på en computer. Det er også nemt at lytte til bøgerne på en tablet eller smartphone. Notas app, Nota Bibliotek, gør det nemt for dit barn at lytte til lydbøger og kan hentes til iOS og Android.

Folderen ligger digitalt så den kan læses med ørerne – http://www.tel.horsens.dk/Faglige_standarder

Nyttige links

Adgang for alle

Digitaliseringsstyrelsen tilbyder et program, hvor man kan få læst tekster op.

www.adgangforalle.dk

Hjælp til ordblindhed

Hjælp til ordblindhed er oprettet af Socialstyrelsen og har gode råd og tip til både ordblinde, pårørende og virksomheder.

www.hto.nu/

Jeg er ordblind

Jeg er ordblind er en podcast, der omhandler ordblindhed. Holdet bag podcasten er ordblinde.

<http://jegerordblind.dk/>

MV Nordic

MV Nordic udvikler læse- og skriveværktøjer, der på en intuitiv måde støtter brugerne i at tilegne sig og formidle viden.

www.mv-nordic.com/dk

Nota

Bibliotek og videncenter for mennesker med læsevanskeligheder. Tilbyder lydbøger og e-bøger til børn og voksne, som af forskellige årsager har svært ved at læse.

<https://nota.dk/>

Ordblinde- og dysleksiforeningen i Danmark

Foreningen arbejder for bedre vilkår for ordblinde og oplyser om ordblindhed og dysleksi.

www.ordblindeforeningen.dk

Socialstyrelsen om ordblindhed

Socialstyrelsens side om ordblindhed, herunder side med forældrenetværk.

<https://socialstyrelsen.dk/handicap/ordblindhed>

<https://socialstyrelsen.dk/handicap/ordblindhed/metoder/foraeldrenetvaerk>

Ordblindhed i grundskolen: For læsevejledere - lærere og pædagogisk personale:

<http://www.emu.dk/modul/ordblindhed-i-grundskolen-l%C3%A6sevejledere-l%C3%A6rere-og-p%C3%A6dagogisk-personale>

Folderen ligger digitalt så den kan læses med ørerne – http://www.tel.horsens.dk/Faglige_standarder